

ת"פ 34319/06/15 - משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נגד ד פ

בית משפט השלום ברמלה

04 אפריל 2016

ת"פ 34319-06-15 משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה נ' פ

בפני כב' השופט ד"ר עמי קובו, סגן הנשיאה
מאשימה משטרת ישראל תביעות- שלוחת רמלה
נגד
נאשם ד פ

ב"כ המאשימה: עו"ד נטליה אוסטרובסקי ורוני מרקוביץ

ב"כ הנאשם: עו"ד שלומציון גבאי-מנדלמן

החלטה

רקע

1. השאלה הדרושה להכרעה בתיק זה הינה האם יש להורות על זיכוי של נאשם אשר סובל מליקוי בכושרו השכלי, בהתבסס על חוות הדעת של וועדת האבחון הקובעת כי אינו כשיר לעמוד לדין ואינו אחראי למעשיו בעת ביצוע העבירה, או שמא יש להורות על הפסקת ההליכים בעניינו?
2. נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו שני אישומים של עבירת תקיפה הגורמת חבלה של ממש, לפי סעיף 380 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").
3. על-פי המתואר בעובדות כתב האישום, הנאשם שהה בעת הרלוונטית כחוסה במעון "עמית". על פי האישום הראשון, ביום 5.9.14 במהלך ארוחת צהרים במעון נטל הנאשם סכין והצמיד אותה לצווארו של ט.פ., אחד החוסים במקום. משהבחין בכך אחד המדריכים, צעק לעבר הנאשם והוא הוריד את הסכין לכיוון הבטן אך לא עשה בה שימוש. בהמשך החל הנאשם להכות את ט.פ. בראשו ובפניו מכות עזות, נטל צלחת חרס ושבר אתה על ראשו של ט.פ. כתוצאה מכך נגרמה לט.פ. חבלה בקרקפת אשר נתפרה באמצעות סיכות בבית חולים.
- על פי האישום השני, ביום 4.10.14 התגלע ויכוח בין הנאשם לט.פ., אחד החוסים במקום. במהלך הוויכוח הכה הנאשם את ט.פ. באמצעות מכת אגרוף לפניו. כתוצאה מכך נפלו לט.פ. שתי שיניו התחתונות הקדמיות ודם ניגר מפיו.

ועדת אבחון

4. בתאריך 14.1.16 התכנסה ועדת האבחון בעניינו של הנאשם וקבעה כי הנאשם סובל מפיגור שכלי קל כשברקע פגיעה אורגנית מוחית, קושי ניכר בשליטה בדחפים וביכולת לשלוט בעצמו. הנאשם מבין את ההליך הפלילי בצורה פורמאלית ומילולית בלבד, הוא אינו מסוגל לסייע לעורכת הדין בהליך

הגנתו ועל כן **אינו כשיר לעמוד לדין**. עוד נקבע כי יכולתו לשלוט בדחפיו במצבי התפרצות לקויה. השיפוט החברתי לקוי וילדותי. מצבו הנפשי הינו בלתי מאוזן זמן רב למרות טיפול תרופתי אינטנסיבי. על כן דרגת הליקוי בכושרו השכלי הינה ברמה **הפוטרת אותו מאחריות פלילית של ביצוע המעשים במועד הרלוונטי**.

טיעוני הצדדים

5. לטענת ב"כ המאשימה, עו"ד מעין דואק ורוני מרקוביץ, מחו"ד ועדת האבחון עולה כי הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין וכן דרגת הליקוי בכושרו השכלי פוטרת אותו מאחריות למעשים המיוחסים לו. לפיכך יש להורות על הפסקת ההליכים לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ). המאשימה התנגדה לעתירת ההגנה לזכות את הנאשם, ולטענתה אין מקום לאבחן בין חוות דעת פסיכיאטרית לבין דוח ועדת האבחון.
6. לטענת ב"כ הנאשם, עו"ד שלומציון גבאי-מנדלמן, להבדיל מחולה נפש שמצבו עשוי להיות זמני, בעניינו של המפגר מדובר במצב קבוע שאינו צפוי להשתפר לעולם ועל כן לא יהיה מקום בעתיד לחדש את ההליכים בעניינו. תכליתו של סעיף 170 הינה אפשרות לחידוש הליכים במקרה של שיפור או שינוי במצבו של הנאשם בעקבות טיפול, לפיכך נוצר מצב בו הנאשם מוכתם משפטית ומוסרית כאשר בפועל הוא לעולם לא ימצא כשיר לעמוד לדין. על כן עתרה ב"כ הנאשם לזכות את הנאשם על פי סעיף 34' לחוק העונשין. ב"כ הנאשם הצהירה כי הנאשם ביצע את המיוחס לו וכי דרכי הטיפול שהומלצו על ידי ועדת האבחון מקובלות עליה.

דין

7. תיק זה עניינו בנאשם אשר נמצא לא כשיר לעמוד לדין מחמת ליקוי בכושרו השכלי ולא מחמת ליקוי נפשי. פסיקת בית-המשפט העליון ובתי-המשפט המחוזיים קבעה כי במקרה שבו נאשם אינו כשיר דיונית לעמוד לדין ואינו כשיר מהותית בשל מחלת נפש, יש להפסיק את ההליכים, ולא לזכות את הנאשם, וכי אין להחיל את הלכת וחנן (רע"פ 2675/13 **מדינת ישראל נ' וחנן** (3.2.15)) על מקרים מסוג זה. לטענת ב"כ הנאשם, יש לאבחן את הפסיקה האמורה, אשר נקבעה בעניינם של חולי נפש, אשר מצבם עשוי להשתנות בעתיד, לעומת מצבם של לוקים בשכלם, אשר ככלל מצבם אינו עתיד להשתנות בעתיד.
8. לאחר ששמעתי את טיעוני הצדדים לא שוכנעתי כי יש לקבל את טענת ההגנה.
9. עיון בפסיקת בתי-המשפט בנושא חולי נפש, אשר קבעה כי במקרה של אי-כשירות מהותית ודיונית יש להפסיק את ההליכים, מעלה כי הבסיס העיקרי לאותה פסיקה אינה טמון בכך שמצבו של חולה הנפש הינו בר חלוף, ומכאן שהיסוד להבחנה שהציעה באת-כוח הנאשם אינו מצדיק את אבחון הפסיקה האמורה (ראו למשל, ע"פ 3054/10 **מדינת ישראל נ' פלוני** (20.6.12)); (ראו ע"פ (מח' מרכז-לוד) 20663-04-15 **מדינת ישראל נ' ש.ל** (18.10.15)); ת"פ (מח' חי') 11950-05-15 **מדינת ישראל נ' א.פ** (18.6.15)).
10. נראה כי העילה המרכזית לכך שבתי-המשפט העדיפו במקרה של אי-כשירות דיונית ומהותית כאחד להפסיק את ההליכים ולא לקבוע שעומדת לנאשם הגנה מהותית של אי-שפיות הדעת, טמונה בהעדר יכולת לברר את סוגיית אי-הכשירות המהותית, במקרה שבו הנאשם אינו כשיר דיונית לניהול ההליך. כך

למשל נקבעו הדברים על-ידי כב' השופט יצחק עמית בבע"פ 9078/09 פלוני נ' מדינת ישראל
(14.2.12):

"הגיונם של דברים, שכאשר נאשם לא מסוגל לעמוד לדין, ההליך כנגדו מופסק וממילא לא מתאפשר לבית המשפט לקבוע כי לא היה אחראי למעשיו בעת ביצוע העבירה. ודוק: בית המשפט הוא הקובע אם נאשם היה אחראי למעשיו, ולכן, לא סגי בחוות דעת פסיכיאטרית הקובעת כי הנאשם לא היה אחראי למעשיו, כמו במקרה שבפנינו. חוות דעת פסיכיאטרית לגבי מצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירה היא אך ראייה אחת, מני מספר ראיות המובאות בפני בית המשפט לצורך קביעת אחריותו הפלילית של הנאשם בעת ביצוע העבירה. הן ההגנה והן התביעה רשאיות לחקור את נותן חוות הדעת ולנסות לקעקע את ממצאיה, אך חוות הדעת אינה ראייה קונקלוסיבית שאין בלתי. הפוסק האחרון בשאלות העובדתיות-משפטיות הוא בית המשפט, ועליו לקבוע אם הנאשם עומד בתנאי הפטור של סעיף 34 לחוק העונשין, באשר הגדרת אי השפיות היא משפטית ולא רפואית, ומחלת נפש במובן הרפואי-פסיכיאטרי של המילה, אינה בהכרח מחלת נפש המקימה סייג לאחריות הפלילית. לכן, ההכרעה בשאלה אם הנאשם נושא באחריות פלילית אם לאו מסורה היא לבית המשפט ולא לאנשי בריאות-הנפש"

11. עוד יצוין כי בפרשת פלוני האמורה לעיל, ציין כב' השופט עמית במאמר מוסגר כי בנוגע לאדם הלוקה בשכלו, המסלול של הפסקת הליך והמסלול של פטור מאחריות פלילית, "מתאחדים" על-פי הוראת סעיף 19 ב' לחוק הסעד טיפול במפגרים, תשכ"ט-1969 הקובע כדלקמן:

"הועמד אדם לדין פלילי ובית המשפט מצא, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו שלו, אחת מאלה:

(1) שהנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת ליקוי בכשרו השכלי;

(2) שהנאשם עשה את מעשה העבירה שהואשם בו, אך מחמת ליקוי בכשרו השכלי בשעת מעשה אין הוא בר עונשין, יצווה בית המשפט שהנאשם יובא לפני ועדת האבחון כדי שתחליט על דרכי הטיפול בו, ויחולו הוראות חוק זה בשינויים המחוייבים".

12. באופן דומה נקבעו הדברים בע"פ (מח' מרכז-לוד) 20663-04-15 מדינת ישראל נ' ש.ל
(18.10.15):

"לדעתנו, קיים מחסום משפטי ברור בהוראות הדין המונע מתן אישור להסכמות כאלה, שתוצאתן זיכוי מחמת אי שפיות. ואכן, עיון בסעיף 170 לחסד"פ מעלה באופן חד משמעי וברור כי אין לאשר "הסכמה" מעין זו, בין אם הסכמת המאשימה ובין אם הסכמת הנאשם באמצעות בא כוחו אלא בנסיבות חריגות ויוצאות דופן. הכלל הקבוע בסעיף 170 לחסד"פ הוא כי מקום שבו קבע בית המשפט כי נאשם אינו מסוגל לעמוד לדין (דהיינו אי כשירות דיונית) - יפסקו ההליכים נגדו. עוד נקבע באותו סעיף כי נתונה בידי הסניגור הזכות לבקש את בירור אשמתו של הנאשם.

אלא - וזה העיקר - גם אם ביקש הסניגור שלא להפסיק את ההליכים ולברר את אשמת הנאשם, בית המשפט אינו רשאי לזכות את הנאשם אלא בשל כך שמצא כי הנאשם לא ביצע את העבירה או שאינו אשם, אך לא מחמת היותו חולה נפש".

13. ב"כ הנאשם תמכה את טענותיה בת"פ (י-ם) 17850-04-14 מדינת ישראל נ' פלוני

(16.12.15), ואולם מדובר בפסק-דין שאינו חלוט, ואשר ערעור המדינה עליו תלוי ועומד בבית-המשפט המחוזי בירושלים (ע"פ 55759-01-16), ומכאן שלא ניתן לראות בפסק-דין זה אסמכתא לטענת ההגנה.

14. הרציונל העומד בבסיסו של סעיף 170 הינו אותו רציונל לגבי הלוקה בשכלו והלוקה בנפשו, ובבסיסו ההנחה שאדם שאינו כשיר לעמוד לדין אינו יכול לקחת חלק בהגנתו ומשכך לא ניתן לדון בשאלת אחריותו המהותית לביצוע העבירה. סעיף 170 לחסד"פ, אשר חל הן לגבי חולי נפש והן לגבי לוקים בשכלם, וכך גם הפסיקה שאוזכרה לעיל אינה נסמכת על כך שבעתיד ישתפר מצבו של הנאשם ואז ניתן יהיה לבחון את אחריותו, אלא על העדר יכולת לבירור שאלת האחריות המהותית, ומכאן שלא קיימת עילה לאבחון בין חולי נפש ללוקים בשכלם לעניין זה, ולפיכך פסיקתו המנחה של בית-המשפט המחוזי בהקשר זה חלה אף לגבי לוקים בשכלם.

סוף דבר

15. אני מורה על הפסקת הליכים המשפטיים כנגד הנאשם לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב - 1982.

16. ניתן צו לדרכי טיפול לפי המלצות ועדת האבחון בהתאם לסעיף 19 ב' לחוק הסעד (טיפול במפגרים), תשכ"ט-1969.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי תוך 45 ימים.

ניתנה היום, כ"ה אדר ב' תשע"ו, 04 אפריל 2016, בנוכחות הצדדים.